

„Edinost“

Izhaja dvakrat na dan, razun nedelj in praznikov. Zjutranje izdanje izhaja ob 11. uri, večerno pa ob 7. uri. O ponedeljkih izhaja prvo izdanje ob 1 uri pop.

Naročilna znaša:

Obe izdanji na leto glđ. 21.—
Za samo večerno izdanje „ 12.—
Za pol leta, četrta leta in na mesec razmerno.

Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročilne se uprava ne ozira.

Na drobno se prodajajo v Trstu zjutranje številke po 3 nvč. večerne številke po 4 nvč.; ponedeljske popoldanske številke po 2 nvč. Izven Trsta po 1 nvč. več.

EDINOST

(Večerno izdanje.)

GLASILO POLITIČNEGA DRUŠTVA „EDINOST“ ZA PRIMORSKO.

Telefon št. 870.

4 nvč.

V edinosti je moč!

Oglaš

se računajo po vrstah v petitu. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošljijo uredništvu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravništvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Carintia št. 12. Upravništvo, odpravništvo in sprejemanje inseratov v ulici Molin piccolo št. 3, II. nadstr.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“.

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu.

Novejše vesti.

Budimpešta 5. V današnji seji zbornice poslancev je predložil finančni minister državni proračun. V svojem ekspoziciji je konstatoval finančni minister, da se za leto 1899. vzlie naraščajočim stroškom ohrani ravnotežje. Minister je prosil, da bi se hitro rešil proračun, ker pridejo državnemu zboru še drugi za neodvisni razvoj gospodarskega življenja veliko važnejši zakonski načrt, zlasti načrt za zaključenje uravnave valute, o pogodbi z banko in o indirektnih davkih.

Dunaj 9. Predsednik izvrševalnega odbora in parlamentarne komisije desnice, vitez Jaworski delal na to, da se toliko izvrševalni odbor kolikor parlamentarna komisija desnice snideta v zasebno sejo še poprej, nego se bode vršil shod deželnih in državnih poslancev čeških.

Lvov 9. Jeden tu izhajajočih maloruskih listov našteva vse narodne zahteve Malorusov, ki se še niso upoštevale dosedaj. Zajedno pozivlja maloruske poslance v državnem zboru, naj ukupno z slovenskimi in hrvatskimi poslanci zasnujejo akcijo v varstvo narodnih manjšin.

Dunaj 9. Vest, da se obsedno stanje v Galiciji odpravi še pred otvorjenjem državnega zbora, se označa za neresnično.

Berolin 9. »Norddeutsche Allg. Zeitung« je pooblaščen v izjavo, da je popolnoma neresnična vest, razširjena iz Belegagrada, kakor da bi bil cesar Viljem sprožil v Petrogradu vprašanje priklonjenja Bosne in Heregovine k Avstriji.

Pariz 9. V vojnem ministerstvu izjavljajo, da so prezgodnje vse govorce o odlokih vojnega ministra v aferi Dreyfus. Minister Zurlinder proučuje sedaj akte in se odloči še le potem, ko se povrne od velikih vaj.

Madrid 9. Govori se, da misli ministerstvo odstopiti, čim obe zbornici vsprejmeti zakon o mirovni prelozini, kar se utegne zgoditi prihodnji teden. Sodí se tudi, da s padom kabineta Sagasta se razpusti tudi njegova stranka in da pride do povsem novih parlamentarnih tvorb.

Stanislavov 9. Posestnik Hendorf, umrli pred nekoliko dnevi, je zapustil vse svoje premoženje v vrednosti kakih milijon goldinarjev, za ustanovo gospodarskih šol.

Rim 9. Agenzia Stefani javlja, da je drugi kralj v Neapelju nastanjenega 49. pešpolka dobil nalogo, da takoj odide na Kreta.

Carigrad 7. Včeraj je še gorelo v Kandiji. Angleški poveljnik je dal vnovič obstreljavati mesto. Iz Malte došla angleška pomoč ni mogla priti v mesto.

Kaneja 9. Potrja se, da bodo admirali zahtevali, naj se turško vojaštvo odpravi z otoka Kreta in naj se imenuje definitivni guverner.

Kandija 9. Avstro-Ogerski konzul biva na krovu Nj. Vel. ladije »Leopard«. Admirali so odredili razoroženje mahomedanov. Čuje se, da so tudi v Retimo začeli nemiri.

Atene 9. V Pirej došli beguni iz Kandije štejejo, da je bilo krščanskih žrtv nad šeststo. Grška vlada je pozvala krečanski izvrševalni odbor, naj uporabi ves svoj upliv v to, da se preprečijo spopadi med strankami.

Rim 9. Zasebne brzojavke iz Kandije pravijo, da število umorjenih krščanov znaša nad 1000.

Turška sodrga pleni in požiga krščansko last. Vlasti soglašajo v tem, da treba, čim bode ustanovljen red, zahtevati, da se na Kreti zistemizuje vlada in da se odpravi turško vojaštvo. Del krivde na sedanjih dogodkih je pripisati pasivnemu vedenju turških funkcionarjev.

Petrograd 9. Dogodki v Kandiji so provzročili veliko vznemirjenje v tukajšnjih političnih krogih. Vsi časopisi se bavijo s temi dogodki in zahtevajo, naj se krečansko vprašanje reši nemudoma.

Komu naj tožimo?

Mi se borimo neprestano, od početka ustavne dobe pa do danes, za ravnopravnost Slovanov v Primorju in njihovega jezika z italijanskim. V tej borbi nam je v podlago — zakon. Toda zaželjenega uspeha nismo dosegli — in daleč smo, daleč še od cilja, za katerim težimo. No, ta neuspeh se nikakor ne sme pisati na račun naše nebriznosti ali naših pogreškov: temu neuspehu je kriv nesrečni zistem, kakor se isti izvaja v Primorju; oni zistem, ki šteje med svoje najboljše predstavitelje Depretisa in Rinaldinija; oni zistem, ki nas drži pod varuštvo Italijanov, kateri poslednji nam vzkračajo cerkve in šole, ceste in vodnjake; oni zistem, ki nam ubija vsaki polet, ki nas tišči kakor mōra po dnevu in po noči.

Ob zvršetku lanskega leta so se nadejali nekateri med nami, da z nastopom novega namestnika, grofa Goëssa, nastopi tudi drugačno razumevanje primorskih odnošajev: da žarko solnce posije enkrat tudi pred naša vrata. Goëss je prišel in je prisegel zvestobo — zistemu Rinaldinijevemu! Duh tega poslednjega plava še danes nad upravo v ilirskem Primorju.

Ali je morda videti kako premembo, odkar se je novi namestnik nastanil v rumeni hiši v Trstu? Goëss je šel v deželni zbor istrski, da je govoril tam samo italijanski; on je šel v soško dolino na Goriškem, da je vspodbujal ljudij proti slovenskim poslancem; za Goëssove dobe so se odigrali na škodo Slovanom (ali tudi na škodo ugleda oblasti!) oni dogodki v Oprtlju, ki gotovo niso v nikako čast upravi; za Goëssove dobe se vzdržujejo taki odnošaji v Pomjanu; za Goëssove dobe se nadaljuje uničevalno delo za raztrganje udov občine pazinske!

Ali ni samo to. Za Goëssove dobe upravljajo okrajni glavarji isotako, kakor so upravljali pod Rinaldinijem. Gosp. Fabiani v Voloskem ima še vedno svoje tajne pogovore z vernim mu Krstičem na škodo hrvatskih in slovenskih občin; gospod Lasciac sledi stopinjam onega navihanea, ki je pod imenom Eluschegg paševal prej po vsem okraju, a sedaj pašuje kakor tajnik občine poreške; gosp. Rossetti v Pulju je ostal, kakoršene je bil: desna roka župana Rizzija; g. Schaffenhauer-Neys piše nadalje nemški in italijanski tudi slovenskim občinam ter župnim uradom na Koperščini; Zuech v Lošinju, Šorli v Pazinu — vsi so ostali zvesti staremu zistemu, pogubnemu za nas Slovane.

Mi sodimo, da bi bila dolžnost političnim uradnikom: nadzorovati delo občin v dobre svrhe, skrbeti povsodi za dobro ljudstva, prizadevati si, da osrednja vlada izve za bedo naroda, ne mené se za to, da je ta narod slučajno — slovanski!

Ali kaj vidimo? Nekateri okrajni glavarji ne poznajo niti imen sel, spadajočih v njihov okraj, pač pa so jako točni v obiskovanju soarěj visoke gospōde.

Da bode mera polna, imamo tu še to dobroto, da od vseh političnih uradnikov v Primorju, sosebno pa v Istri, skoro nobeden ne pozna pošteno jezika podrejenega jim ljudstva.

Evo, takim uradnikom prihajajo v prvi vrsti naše pritožbe v upravnih in političnih stvareh. A kadar predlagamo uroke proti tem uradnikom, zatekati se moramo do naslednika — Rinaldiniju. Ali ni samo politično-upravna stroka, ki drži stari zistem, očitno naperjeni proti ravnopravnosti Slovanov; nič niso boljše tudi druge veje javnega življenja: sodišča, financa, pošta itd., katera vsa imajo svojo nožnico tu v Trstu.

Sosebno na sodišču smo mi v lanskem in tem letu nazadovali v narodnem pogledu: imenovanih je bilo za sodnike in sodne uradnike ljudij, kateri nam tudi ob najbolji volji ne morejo biti pravični v narodnem pogledu. V vsej Istri, izvzemši Volosko, okrajna sodišča nimajo uradnikov, ki bi znali napisati pravilno bodisi najkrajšo rešitev v hrvatskem, oziroma slovenskem jeziku. Vsa ta sodišča uradujejo samo italijanski brez ozira na to, da-li je dotična stranka Italijan ali ne; a v večini slučajev ni Italijan.

Državno pravdnštvo pod upravo trojice: Chersieh, Vidulieh, Zeneovich, noče ni da čuje o našem jeziku.

Ako se pritožujemo proti sodiščem, moramo priti pred g. Kindingerja ali Mracha, katera niti sama ne poznata našega jezika. Ako se pritožujemo proti državnim pravdnikom, obrniti se moramo do onega g. Taddei-a, ki je uvel zistem izključljivosti italijanskega jezika na sodišču in ki sam ne zna niti besede našega jezika.

In tako vam je povsodi. Komu naj se pritožujemo v poštnih stvareh, ako ne g. Pokornemu?! Komu v finančnih, ako ne dotičnemu ravnatelju?! Komu v šolskih, ako ne zopet namestništvu?! A žalostno je za kulturno in pravno državo, da vse naše tožbe morajo prihajati pred ljudi, ki ne poznajo ni našega jezika, ni naše tuge in bede.

In to se dogaja, ko se naši jugoslovanski poslanci nahajajo v vladni večini tam na Dunaju. Bogme, da je tako: upreženi so v voz večine, ali smatrani so — za peto kolo!

Politični pregled.

Osamosvojimo se! Dunajski list »Der Süden« prinaša v svoji zadnji številki na prvem mestu zanimiv in rezek članek, v katerem pripoča Slovanom v Avstriji, naj ne pričakujejo ničeveč od sedanje vlade, temveč naj se zanašajo samo na svojo lastno moč. List piše:

»Mi ne zaupamo več politiki, ki je morda modra kabinetna politika, ki pa nikakor ni državna politika; mi ne verujemo politiki, katera živi takorekoč z roko v usta in katera ima zjutraj o solčnem vshodu samo jeden program: doživeti, da zaide večerno solnce. Mi ne verujemo več besedam, ki doné samo, a ne povedo ničesar, in ne pričakujemo ničesar več od vladnih naredeb, katere niso nikake naredbе.

Nam ne imponirajo ljudje, kateri nam pripovedujejo neprenehoma o mogočih skokih, ka-

tere so napravili na Rodusu, kateri pa, ako imajo skakati pred nami, obstanejo takoj o prvem zaletu. Mi smo pozabili pričakovati kaj dobrega od te državne umetnosti in teh državnih umetnikov. Pač pa si moramo predočevati vedno, da je rešitev edino v naši lastni samopomoči in da, ako si mi ne pomoremo sami, nam tudi ne pomore dunajska vlada: deloma, ker nam noče, deloma, ker stoji z velikim nerazumevanjem nasproti pravu, interesom, željam in potrebam narodov in dežel na jugu monarhije. Mi vemo, kje nas čevlji žali v narodnem, moralnem in gospodarskem oziru. Vladujoči krogi ne vedo, kaj je nesreča za državo, kaj za nas; nočejo se potruditi, da bi proučili, kaj je krivica. Oni ne vedo, a toliko bolj vemo mi. Oni nas ne umejo, torej nam ne preostaja drugzega, nego da si pomagamo sami, držeči se starega pregovora, da kdor si pomaga sam, istemu pomaga tudi Bog.

Da postanemo močni, moramo se sami vzgajati politično, narodno in gospodarsko. Kadar smo postali močni, tedaj se bode računalo z nami; dokler smo slabi, nimajo za nas drugzega, nego lepe besede in često — niti teh!

Za narodno avtonomijo. V »Information« čitamo nastopna izvajanja: »Ozirom na manifestacije naroda slovenskega v novejši čas za osnutje vseučilišča v Ljubljani pišejo od vele-konservativne strani: Pred letom 1848. je pripadala Koroška administrativno h kraljevstvu Hirs-kemu, katerega glavno mesto je bila Ljubljana; glede pravosodja pripadala je, kakor še danes, k Štajerski, kjer je bivalo prizivno in kriminalno višje sodišče. Okolo leta 1850. je definiral neki fini Celovčan svoje rojake kakor »štajersko administrirane avstrijske podložnike z bivališčem na Koroškem«. V obeh slučajih se Koroški nikakor ne krši njena uprava kakor samostojni vojvodini: ostala jej je njena ustava, njeni deželni uradi in njen deželni zbor. Ali bi to, kar je mogoče za Koroško, ne bilo mogoče tudi za južnoštajerske Slovence, da se odrine toliko strastni furor teutonius? Ideja samostojne Slovenije, porodivša se l. 1848., je nemogoča, ker bi pre-maknila državno-pravne meje. Nikakor pa bi ne škodilo, ako bi se južni del Koroške in pa štajerski okrožji Maribor in Celje pridružili glede politične uprave Kranjski deželni vladi, v pravosodnem oziru pa deželnemu višjemu sodišču, kakoršno bi se moralo ustanoviti v Ljubljani. Ti deželni mesti bi seveda ne bili čisto slovenski, ker bi jima pripadali tudi več ali manj nemški okrajji, kakor so Kočevje, Maribor in Celje. Na drugi strani pa bi se moralo vpoštevati tudi znaten kontingent slovenskega prebivalstva in ne moglo bi se prigovarjati snovanju slovenskih srednjih šol ali slovenskih paralelk, kakor smo, žal, doživeli to o nameravani osnovi enakih v Celji. Toda storiti bi se moralo še nekaj. Za izobrazbo slovensčine zmožnih upravnih uradnikov in sodnikov se ni storilo dosedaj ničesar. Da bi se osnovalo slovensko vseučilišče v Ljubljani, za to je malo upanja za sedaj in sicer iz večih vzrokov. Toda slovenski poslanci imenovanih treh konovin bi morali delovati na to, da se osnuje v Ljubljani slovensko-nemška pravna akademija. Jednaki instituti so v polovici tega stoletja delovali dobrim vspedom v glavnih krajih dežele Ogerske. Državnopravna podstava in samostojnost vojvodine Štajerske in Koroške ne bi trpela pri tem ničesar.

Slovenki ali nemško-slovenski volilni okrajji obeh kronovin pošiljali bi svoje poslance potem, kakor prej, v štajerski in koroški deželni zbor. Mogoče, da bi se v teh dveh zastopih sčasoma ravnalo z Slovenci lepše in pravičnejše nego sedaj, v času, ko tam gospodari tevtonski šovinizem.

Ume se, da se ne identifikujemo s temi izvajanj. A priobčili smo jih radi, v prvo, ker se jim vidi, do jih je narekovala dobrohotnost; v drugo, ker so velezanimive, in v tretje, ker se dotikajo aktuelnega vprašanja. Uredba, ki jo nasvetuje pisec za političko upravo in za pravosodstvo, naj bi se uvela za kulturne potrebe slovenskega naroda sploh (in zlasti za upravo šolstva vseh vseh naših pokrajin naj bi se uvel ukupen organ), in storjen bi bil korak do uredbe, kakor jo dosledno priporoča »Slov. svet« — do nacionalne avtonomije. Če se že boje rušiti za sedaj državno-pravne meje in nočejo dotakniti se obstoječih deželnih zborov, pa vsaj skrb za kulturne stvari naj izročijo narodom samim brez ozira na političke

meje! In naše uverjenje je tako, da popred ne bode miru v naši Avstriji, dokler se ne izvede taka narodna avtonomija in ne bodo — kakor je bilo do sedaj — za kulturne potrebe tega ali onega naroda skrbeli činitelji, ki so temu narodu — sovražniki!! Za sredstva naj le skrbe deželni zbore, a uredbo kulturnih stvari naj ima vsaki narod sam v svojih rokah! V zmislu ravnokar rečenega je velika hiba na gornjih izvajanjih, da govoré le o Štajerski in Koroški in da je pisec pozabil na primorske pokrajine. Če se bode kedaj preosnovljal način oskrbovanja slovenskih kulturnih potreb, zgoditi se bode moralo hkratu za ves narod, kajti napredek naroda je možen le tedaj, ako se njega kulturne potrebe upravljajo in urejajo po jednotnih načelih.

K položaju. Vodstvo mladočeške stranke je izdalo nekako informacijo, v kateri pravi, da namen sklicanju državnega zbora ni bil ta, da se dokaže vnovič, da je parlament nesposoben za delo, ampak da gre tu bolj za formalnost, da bi se mogel baron Banffy v parlamentu ogerskem sklicevati na to, da je storil vse, kar je bilo mogoče, da se tudi v Avstriji dovrši pogodba parlamentarnim putem, in pa da dobi krona svobodneje roko za svoje odločitve.

Važen v tej izjavi je sosebno stavek, ki pravi, da ob tolikem odporu Nemcev, ki se nočejo zadovoljiti več z odpravo jezikovnih naredeb in zahtevajo, da se nemščina proglasi državnim jezikom, **tudi desnica ne bo hotela sprejeti nespremenjenih pogodbenih predlog.** To bi bila jedna izjava, ki gotovo ne razveseli grofa Badenija, a druga bi bila ta, da Čehi bi izvajali vse posledice, ako bi vlada hotela storiti kakov korak na škodo češkega naroda. Izključena da je torej vsaka uredba jezikovnega vprašanja, ako se niso zanjo izrekli češki poslanci. Čehi so pripravljani na vsaki boj.

Ta izjava utegne poučiti marsikoga, da odprava jezikovnih naredeb ni tako jednostavna stvar, kakor si mislijo oni, ki bi hoteli stopiti na dnevni red preko naroda češkega. Najbolje utegne biti pozvalen grof Thun, o čemer priča dejstvo, da je pozval na Dunaj načelnika parlamentarne komisije desnice, viteza Javorskega, da bi on hladil in blažil, še predno se snidejo v Pragi češki državni in deželni poslanci, kar se zgodi dne 18. t. m.

Državni proračun za Ogersko. O večrajšnji seji ogerske poslanske zbornice poročamo na drugem mestu. Finančni minister je predložil zbornici državni proračun za Ogersko, iz katerega posnemamo naslednje: Redni izdatki znašajo 460,005.399 gld., torej 10,616.998 gld. več, nego l. 1898. Redni dohodki znašajo 482,464.037 gld. proti 470,605.451 gld. za l. 1898., torej so preliminirani za 11,858.586 višje. Izredni troški znašajo skupaj gld. 20,839.566. Redni in izredni izdatki so preračunjeni na 503,264.446 gld., dohodki pa na 503,303.603 gld. Redni izdatki za ukupne potrebe znašajo 28,318.076 gld., izredni pa 6,400.000 gld. Prispevki ogerske državne polovice k skupnim rednim stroškom obeh polovic države so za 435.206 gld. več nego lani.

Protí predlogu carjemu je prvi govoril vočni govornik — cesar Viljem! Na sijajnem obedu v Porta Westfalia je namreč izustil zdravijco, v kateri je rekel med drugim: »Mir ni nikoli boljše zagotovljen nego po za boj pripravljene nemški vojski, kakor jo občudujemo sedaj v posamičnih nje delih in se radujemo na njej. Dal Bog, da bi nam bilo vsikdar mogoče, da bi s tem ostrim, dobro ohranjenim orožjem mogli skrbeti za mir sveta. Potem bode lahko mirno spal tudi westfalski kmet«.

Altro che razoroženje! V predlogu carjevem in tej zdravijci se lepo črta razlika mej nemško in slovansko nravjo. Tam bojevitost tu miroljubje, tam mir pod orožjem, tu, mir — človekoljubja. In kakor se ta razlika črta mej prestoloma v Berlinu in Petrogradu, tako se črta ista v vsem javnem življenju. Tudi v medsebojnem občevanju vidimo povsodi nemško bojevitost in slovansko vstrpljivost. Vsakako bosta predlog carjev in zdravijca Viljelmova dragocena dokumenta v velikem historičnem procesu med nemškim in slovanskim svetom — za palmo civilizacije in človekoljubja.

Domače vesti.

Poroka. Danes zjutraj poročila se je v cerkvi sv. Antona novega ljubka zavedna Slovenka Bogomila Valenčičeva — iz rodbine Valenčič-Vesel — z narodnim Hrvatom Simon Ljubičem. Poročalo se je v slovanskem jeziku — a nekako tiho — previdno, ker je stalo od zadaj mnogo »najvestejših Tržačanov.« Tembolje je tripnilo naše sree, ko sta novoporočena odgovorila glasno iz slovanske duše svoj: dà. Prič sta bila Ivan Resman in arhitekt J. Tomasi. Bog in narodna sreča!

O nesramosti, ki so jo bili uprizorili fini laški mladeniči v kopališču »Excelsior« proti g. mestnemu svetovaleu Dollenzu, nam pišejo še:

Teh junakov avite colture je bilo 15 do 20. Kričali so na vse grlo: »Fora Dollenz! Fora i ščavi! Fora Dollenz ščavo!« Rečeni gospod, videči, da bi mogla imeti stvar hudih posledic, je šel takoj iz vode. Oblekel se je, ali čim je došel na obrežje, so divjaki jeli metati vanj kar cele kepe blata, tako, da je bil ves onesnažen. Odšel je naglo v svojo kabino, a druhal je bila hipoma pred vrati, kjer je začela prepevati tisto umazanko: Lassé pur che i canti subí itd. Ko je gospod Dollenz zapuščal kopališče, spremljali so ga divjaki žvižganjem, tulenjem, sramotnjem tja do izhoda in gotovo bi ga bili še naprej, če ne bi bili — nagi!!

Prav za prav ne pomilujemo prav čisto nič gospoda Dollenza, saj blato namenjeno njemu iz umazanih, barbarskih rok, je odletalo le na one, ki so je metali in ki imajo vedno po rokah le — blato!! On ni umazan torej, ampak so oni!

Ali stvar je resna vendar. Denimo, da se je zgodilo to komu drugemu, ki ni tako hladne krvi kakor gospod Dollenz, kaj bi se bilo zgodilo lahko tam v zavodu? In ako bi se bilo zgodilo kateremu teh junakov kaj neprijetnega, to bi bil krik! Celó resna nesreča bi se bila zgodila lahko, a kdo bi bi bil kriv?! Kdo neki drugi, nego — slovenski »izzivači«. V takih razmerah moramo živeti, da nam treba vode mesto krvi v žilah. In če nimamo vode, pa se zgražajo nad našo »surovostjo« ter nas pribijajo na križ oni, ki so okolo nas in oni, ki so nad nami, a narodna čast slovenska se vlačí po kloakah smradnega novinstva različnih jezikov. Bog se nas usmili!

Napredek! Pišejo nam: Te dni sem šel ogledat si nove prostore naše vrle »Posojilnice in hranilnice«, v ulici S. Francesco št. 2, zraven »Slov. čitalnice«. Sree se mora vzradostiti človeku, ko pomisli, kaj je bila naša »Posojilnica in hranilnica« pred 5 leti in kaj je danes! Popred: soba še precej velika, toda — prazna, otožna; razum male mize in enega uradnika — nič!

Danes je naša posojilnica v lepih prostorih, urejena je po načinu drugih večih denarnih zavodov, s tremi uradniki, ki imajo polne roke posla!

Ako še pomislimo, koliko je ta edini naš denarni zavod v Trstu že storil za našega kmeta, koliko revežev je rešil iz krempljev lahonstva in koliko zgubljenih ovčie je rešil narodu, tedaj smo popolnoma opravičeni, ako vzklíkemo: Živela naša »Posojilnica in hranilnica«, njeno vodstvo in uradništvo!

Drugo, česar treba omenjati in pohvaliti je vrlo pevsko društvo »Kolo«, ki si je najelo prejšnje posojilnične prostore v »Delavskem podpornem društvu«.

V štirih letih svojega obstanka si je preskrbelo to društvo svojo sobo za pevske vaje, svoj glasovir ter vse potrebno za petje.

A sedaj si je ustanovilo še svoj tamburaški zbor, ki šteje do 60 členov. Naročeni instrumenti so že došli. Čul sem, da novi tamburaši nastopijo že 4. decembra t. l. v enem tržaških gledališč.

Ko bi ne poznali spretnost zborovodje, misliti bi morali, da je to nemogoče, tako pa pričakujemo z gotovostjo ta veliki koncert.

Uverjen sem, da dogodki opravičijo moja pričakovanja/ Narodnjakom in narodnjakinjam priporočam najtopleje, naj nagovarjajo naša dekleta, osobito služabništvo, naj svoje prihranjene novce nosi le v našo »Posojilnico in hranilnico«, katera obrestuje uloženi denar po 4 od sto (več nego nobena druga tu) in ki je kakor narodna trdnjava vredna, da jo podpiramo.

Inteligentnim krogom pa priporočam, naj ne pozabijo na vrli naši pevski društvi, ki se letos

razvijati prav lepo. »Kolo« n. pr. potrebuje ravno letos materialne podpore.

Bog poživi vse naše narodne zavode v čast in korist narodu našemu!

P o h a j a č

Kazenska razprava v prid družbi sv. Cirila in Metoda. Dne 31. avgusta se je vršila na tukajšnjem e. kr. okrajnem sodišču v kazenskih stvareh (v sodnici g. tajnika Zaccaria) kazenska razprava radi prestopka zoper varnost časti, vsled obtožbe gosp. Ivana Nabergoja ml., naperjene proti M. L. s Proseka.

Izid te razprave je bil, da je g. Nabergoj odstopil od svoje obtožbe s tem pogojem, da plača tožena M. L. družbi sv. Cirila in Metoda svoto 3 gld., katero se je tudi zavezala plačati.

Italijansko politično društvo za Istro bode imelo jutri svoj občni zbor v Citanovi. Pripravimo se le, da prebavimo hudega tobaka po receptu: osar tutto!!

Francozki turisti v Trstu. Včeraj je došlo v Trst s parnikom »Senégala« 84 francozskih turistov.

V nedeljo popoldne ob 5. uri bode v Dolini shod kršč. socialne zveze. Govoril bode preč. g. dr. Pavlica o kmečkih posojilnicah in zavarovalnicah za živino. Oglasili so se tudi drugi govorniki. Vodstvo.

Občni zbor pevskega društva »Kolo« bode dne 25. t. m. ob 3. uri pop. v lastnih prostorih, ulica Molin piccolo št. 1. (prej dvorana »Tržaške posojilnice«.)

Za zastavo pevskega društva »Kolo« so darovali o priliki koncerta v Barkovljah podčastniki v družbi »civilne bande« 2 Kr. Na slavnosti na Proseku in sicer na vrtu g. Lukše je bilo nabranih 13 Kr. 2 stot. Prej izkazanih 214 Kr. 12 stot. Skupaj 229 Kron 14 stotink. Iskrena hvala darovalcem in nabiralcem.

Na pripravitelja za srednje šole na Proseku bode vpisovanje učencev dne 16. in 17. septembra t. l. dopoldne; dne 16. septembra ob 8. uri bode šolska sv. maša v župni cerkvi na Proseku.

Na upisovanje naj pridejo učenci v spremstvu svojih starišev ali njih namestnikov; prinesejo naj seboj zadnje šolsko spričevalo, krstni list in zdravniško potrdilo o cepljenju koz in o zdravih očeh.

Vodstvo e. k. pripravnice za srednje šole na Proseku 8. sept. 1898.

V e. kr. pripravnico za srednje šole v Rojanu se bode vršilo vpisovanje v četrtek dne 15. in v petek dne 16. t. m. od 9.—12. ure dopoldne. Otroci, ki se žele vpisati, imajo priti v spremstvu starišev ali njih namestnikov in se izkazati: 1. krstnim listom; 2. zadnjim šolskim spričevalom dobro dovršenega tretjega razreda; 3. spričevalom o cepljenju koz in 4. izkazom, da so zdravih oči. Vodstvo.

Ozirom za jutrušnjo veselico gospodarskega društva na Frdeniči pri sv. Ivanu opozarjamo slavno občinstvo, da je čisti dohodek namenjen za ustanovo v podporo slovenskim dijakom, kakor jo namerujejo tržaški rodoljubi!! Tu bode spojeno torej koristno s prijetnim! Kdor pohiti na to veselico, pripomore v veleblag namen, a zajedno se bode naslajal na lepem petju pevskega društva na glasu: »Slave« od sv. Marije Magdalene spodnje.

Klub slovenskih biciklistov „Ljubljana“ priredi v nedeljo, dne 18. septembra 1898, na dirkališču III. veliko narodno dirko, v proslavo 50-letnega vladanja Njegovega Veličanstva ter kliče, vabeč slavno občinstvo na to dirko, vsem srčni: »Zdravo« in »Na svidenje«!

Dr. Josip Kušar l. r. **Fran Souvan** ml. l. r.
predsednik. tajnik.

»Slovenke« št. 19. ima sledečo vsebino: Ljubezni kes — pesem. — A. Cehanovič: Mstinski močerad. — Potočan; Tujka — pesem. — Grof Lev Tolstoj. — Zadnji pozdrav. — pesem. — Milan Sanjar: Hudi grad. — Zorana: Sprememba — pesem. — Mírcia II.: Prijateljska pisma uredništvu »Slovenke«. — Kristina: Tat — pesem. — V spominsko knjigo — pesem. — Književnost. — Razno. — Doma.

Rudeče-belo-zelena. S Kontovelja nam pišejo: Tudi četrtek smo videli od tu gori, kako so v Barkovljah prižigali bengalične ognje v narodnih barvah italijanskih. Tem barvam se menda kmalu privadimo tako, da se nam bode zdelo umevno

samo ob sebi, ako se rabijo ob vsaki umestni in neumestni priliki.

»Seáva« in ne »Sava«. Kakor je izvedela »Bilaneia«, zapovedala je kompetentna oblast »Ogersko-hrvatski parobrodni družbi«, da mora svoj novi parobrod »Sava« prekrstiti v »Seáva«. Kakor so pridni naši Italijani in Nemei v potujčevanju slovanskih imen, tako tudi Madjaroni ne zaostajajo za njimi. V nasilstvu so si vsi jednaki. Sram jih bilo!

Iz Tolmina nam pišejo: Dopis v »Edinosti« je pomagal. Vprašanje občinskega zdravnikarja se je rešilo minolo nedeljo povoljno. Občinski zdravnik je že nastavljen v osebi domačina g. Škočirja.

Iz Ajdovščin nam poročajo o grozni nesreči, ki se je pripetila tam minole nedelje srede zvečer. V shrambi trgovca Malika je meril dacar špirit, a poleg njega je stala mlada soproga Malikova. Po nepredvidnosti dacarjevi se je vnel špirit in prišlo je do grozne eksplozije, ki je uničila dve življenji: dacar je ostal mrtev na lici mesta, Malikova pa je umrla naslednjega dne. V skladišču je navstal tudi požar in gorje, da se niso domačini tako energično lotili gašenja, njim na čelu vrli gasilec iz Vipave. Da ni bilo teh poslednjih, Bog ve, kake dimenzije bi bil zadobil požar! Hvala, iskrena hvala jim! Pogorela sta rečno skladišče in pa hlev z 900 centov sena!

Iz Srpenice nam pišejo: Na vseh krajih naše širje domovine se prirejajo veselice v proslavo 50-letnice vladanja Nj. Veličanstva cesarja. Tudi pri nas smo imeli dne 4. t. m. enako veselico.

Na praznik cesarjevega rojstvenega dne se je sestavil odsek v prireditve te slavnostne veselice, katere duša je bil odsekov predsednik g. nadučitelj, na čegar samo je omenjeni odsek navalil skoraj vse. Koj drugi dan potem je omenjeni g. predsednik začel ne prelahko delo pripravljanje za to veselico. Poiskati in izvežbati pevce, preskrbeti tvarino, poiskati primeren prostor in ga odličiti itd. ni majhno delo in še v tako kratkem času! Dne 19. avgusta se je pričelo pripravljanje in 4. t. m. je bilo deloma že vse zrelo.

Kar se tiče izvajanja programa, ne rečem družega, nego da nismo pričakovali tolikega uspeha niti od pevcev-novincev, niti od diletantov-novincev. Najboljši utis pa je napravila na občinstvo otroška igra »Cesarjev kip«. Vse je občudovalo otroke-igravce, ki so zares izvrstno igrali svoje uloge.

Naj se mi dovoli še, da izrečem o tej priliki najsrčnejšo zahvalo veselničnemu odboru, osobito pa njegovemu predsedniku, g. Krajniku ter ostalim pomagavecem, ki so pripomogli, da je vse izpadlo nepričakovano dobro. S.

Čudo narave. Gospod Miha Hervatin je donesl danes v naše uredništvo čeršnjev evet iz njegovega vrta. Drevo je cvetelo najprvo v januarju in za tem v maju. Kasneje se je posušilo popolnoma, a sedaj cvete zopet.

Danes v soboto je prišel »Brivec« z posebno interesantno tvarino. Le po njega v toba karne!

Koledar.

Danes v soboto 10. septembra: Nikolaj Tol. spozn. Jutri v nedeljo 11. septembra: 11. pobink. Ime Marijino.
Solneni: Lunin:
Izhod ob 5. uri 27 min. Izhod ob 11. uri 3 min.
Zahod „ 6. „ 25 „ Zahod „ 4. „ 2 „
Ta je 37. teden. Danes je 252. dan tega leta, imamo torej še 113 dni.

Različne vesti.

Velika ovira grajenju železnic na Kitajskem so gomile, kakoršnje daje napravljati vsaka rodovina nad poslednjim počivališčem svojih umrlih. Znano je, da je oboževanje prednikov takorekoč edina vera, katero spoštujejo v »nebeškem cesarstvu« in celo ubožnej prebivalci žrtvujejo veliko, da zagotovijo mirno počivališče svojim umrlim. Čarovniki, kažejo mesto kamor naj se pokoplje mrlič; in naj si je ta prostor še tako drag, Kitajec se ne ustraši nobene žrtve, da si ga pridobi. Ako pa je v kakem kraju bivališče mrtvih, tedaj zadobi dotični kraj značaj svetosti in neoskrunjenosti in oskrumba grobov bi imela hude posledice: ostro kazen in neizprosno maščevanje. Ti grobovi, ki se nahajajo povsod po deželi in katerih nekateri so stari več od 1000 let, so velika ovira grajenju železnic. Razdiranje grobov bi povzročilo revolucijo in dvomljivo je, ako bi se zadovoljili Kitajci bodisi tudi z visoko odkupnino za svoje grobove.

Narodno gospodarstvo.

Občni zbor gospodarske zadrage za sodni okraj Podgrad, dne 4. septembra 1898 v Jelšanah.

(Zvršetek).

Računskima pregledovalcema sta se izvolila za nadalje gg. Jenko in Sternad.

O točki: »splošna naznanila in predlogi« prosili so nekateri zadružniki za svoje kraje bikov in škropilnic. Predsednik je obljubil, da se bode, kolikor bodo dopuščala zadružna sredstva, oziralo na te prošnje.

Predsednik je dal na to besedo imenovanu doželnemu in državnemu poslanceu, prof. Vjekoslavu Spinčiču, kateri je rekel v jedrnatem govoru, da sicer ne misli staviti nikakega predloga in tudi ne govoriti o politiki, ampak, da ga veže dolžnost zahvaliti se predsednikovemu pozdravu v svojem in v imenu z njim došlih Kastaveev. Mi smo prišli ne samo kakor vaši sosedje, da pozdravimo zborovalce, odbornika, predsednika, vašega zaslužnega deželnega poslanca g. Slavoja Jenka, in z eno besedo vse, temveč tudi kakor bratje po krvi in jeziku. Pozdravljam torej vseh vas kakor Kastaveev in poslance v državnem zboru. Ker je g. predsednik v svojem nagovoru izrekel željo, naj bi jaz kakor vaš poslanec v državnem zboru deloval v prosepah in napredek kmetijstva, obljubljam vam, da bodem tudi deloval na to, kolikor bom mogel. Da sem v tem oziru delal tudi dozdaj, svedočijo vam moji govori v vseh naših novinah. Vi ste me izvolili za svojega zagovornika, a drugi so, ki vam krojijo pravico. Vi plačujete državi davke v denarju in krvi in ona je tudi primorana, da vam pomaga. Moja dožnost je, da vas opozorim na to, že iz davnih časov velja med narodi načelo: pomagaj si sam in pomore ti Bog! Posebno slovanski narodi ne bi napredovali, ako si ne bi sami pomagali. Bratje, oklepajte se gospodarske zadrage in glejte, da drugih udov pridobite, ki bi pristopili... Zbrali ste se, da si pomagate. Za to vam priporočam o današnji priliki: da se v kolikor mogoče velikem številu vpišete v zadrugo in da ste hvaležni onim gospodom, ki se trudijo za vspevanje zadrage.

Predsednik je zborovalce zaprosil, naj si ohranijo v trajnem spominu pomenljive in važne besede našega državnega poslanca in je zaklical: Bog ga živio!

Zadružnik Valenčič iz Dolenj je prosil na to g. drž. poslanca, naj bi deloval kolikor mogoče na odstranjenje šolskih taks.

Gosp. Spinčič je omenil na to, da se že 4 leta govori o šolskih taksah in da nekoliko pojasni o njih, kajti i te spadajo kolikor toliko h kmetijstvu, ker jih plačujejo večinoma kmetovalci. Te dni se je čitalo, da so se na Moravskem odpravile nekje šolske takse, a naši Italijani hočejo po vsej sili, da se uvedejo. Gospod poslanec je tudi omenjal, zakaj silijo Italijani v to. Vsi slovenski in hrvatski poslanci so proti uvedbi šolskih taks. Celó na Njega Veličanstvo cesarja so odposlale naše občine prošnjo za odpravo šolskih taks in ako je še kaka občina, ki take prošnje ni napravila, naj neutegoma stori to. Bodite prepričani, da dokler se šolske takse ne odpravijo, bomo vedno in posodi proti njim.

Na predlog g. Josipa Velhartičkega se je per acclamationem izvolil v odborništvo zadružnik g. Fran Ryšlav, župnik na Munah, namesto odstopivšega g. A. Stembergerja, kateri se v kratkem preseli iz Podgrada.

Za tem je predsednik g. Rogač na kratko omenjal praznovanje petdesetletnice cesarjevega vladanja, na kar so zborovalci navdušeno zaklicali trikratni: Živio!

Na to se je vršila zadnja točka dnevnega reda: srečkanje, na katerem so razni zadružniki dobili 12 železnih plugov in 129 manjših dobitkov.

Ob 9. uri zvečer je predsednik zaključil to znamenito zborovanje.

Zadnje vesti.

Dunaj 10. »Wiener Zeitung« objavlja: Njegovo Veličanstvo cesar je podelil generalnemu komisarju za udeležbo dežel in kraljestev, zastopanih v državnem zboru, na svetovni razstavi v Parizu leta 1900, dvornemu svetniku Viljumu Exnerju, naslov in značaj sekijskega načelnika.

Dunaj 10. »Politik« piše, da smo na pragu ministerske krize. Odstopijo da ministri Bärreither, Wittek in grof Bylandt-Rheidt. Kandidat za portfelj ministerstva da je Poljak dr. Miljevski, za portfelj nauka dr. Bobrčinski in za železnice vitez Bilinski. Tu se smatra ta vest za tendenejno, da-si ne bi presenetilo nikogar, ako bi res odstopil dr. Bärreither.

Dunaj 10. Govori se, da dosedanji minister nauka, grof Bylandt-Rheidt, postane namestnikom na Štajerskem.

London 10. Brzjavka iz Kandije javlja, da je Edhem paša proglasil naglo sodbo ter da nabira poseben zbor redarjev. Glasom konzularnih poročil zažigajo krščanski ustaši oljnine loge blizu kordona pred Kandijo. Konzuli so se ukreali, prepustivši Edhem paši vso odgovornost za svoje zastave in za odredbe storjene za vzdržanje miru.

Kolonj 10. »Köln. Zeitung« je izvedela iz Kaneje, da so angleškega konzula najprej razrezali na kosec in potem sežgali. Admirali so se obrnili do svojih vlad s prošnjo za pomoč. Listi povdarjajo, da je konstatovano sedaj, da so Turki streljali na Angleže.

Rovinj 10. V pravdi proti Martinolihu se je sodišče danes izreklo nekompetentnim, ker se je tekom razprave pokazalo, da obtožence ni zagrešil le uradnega poverjenja, ampak zločin sleparstva. Martinolih pride torej pred porotno sodišče.

Listnica uredništva.

Gosp. A. B. v Ž.: Vaši želji bode ustrezno, samo nekoliko potrpljenja.

Istotako prosimo potrpljenja druge gg. sotrudnike, ki naj nam oprostite blagohotno, da smo morali izpustiti danes marsikaj.

Najnovejša trgovinska vest.

New-York 9. september. (Izv. brzjav.)

Pšenica za september 69³/₈, za december 66³/₈.
Koruzna za september 35, za december 35¹/₂.
Mast 522.

Odlikovano
**fotografski
,atelier'!**

Acquedotto h. št. 25.

Usojam si, naznaniti sl. občinstvu, da sem na Acquedottu št. 25 odprl svojo filijalko. Atelier je urejen moderno in preskrbljen aparati najnovejšega sistema. Fotografije v vsaki obliki do naravne velikosti na papirje vsaki obliki do naravne velikosti platin itd. itd. Izdelovanje natančno, dovršeno. Cene kolikor sploh možno nizke. Posebno se priporočam v izdelovanje skupin rodbinskih in drugih; reprodukcij po vsaki, tudi že obledeli fotografiji, oljnatih slik, akvarelov; fotografij v naravnih barvah. — Kdor se hoče prepričati, naj blagovoli osebno obiskati moj atelier in si ogledati tam izložene slike! Atelier je na Acquedottu št. 25

Anton Jerkič,

odlikovan fotografski atelier.

V Gorici:

V Trstu:

na Travniku 11.

na Acquedottu 25.

Alojzij Progar, akademični podobar

(Atelier v Benediktinskem samostanu)

izdeluje po svojeručnih načrtih, osnutkih in modčilih: oltarje, tabernakelne, prižnice, krstilnike ter vsakovrstne cerkvene podobe od lesa in marmorja, katere reči tudi zajedno poslikuje in pozlačuje. Takisto izgotavlja portrete po živih uzorcih, nagrobne spomenike s posamičnimi kipi ali z umetno sestavljenimi skupinami in vzvišenjami od preprostega kamna do dragocenega kararskega marmorja in to povsem vestno, pošteno in pristno.

Kašelj, hripavost in prsni katar

ublažuje in zdravi

»planinski zeliščni sok«
iz »Deželne lekarne pri Mariji Pomagaj« M. Leusteka
v Ljubljani.

Cena 1 steklenice 50 novč. Razpošilja se z obratno pošto najmanj 2 steklenici. II

„Glasbena Matica“ v Ljubljani.

Naznanilo

o XVII. šolskem letu 1898/99.

Vpisevanje v šolo »Glasbene Matice« se vrši dne 15., 16. in 17. septembra dopoldne od 10. do 12. ure, popoldne od 4. do 6. ure, v nedeljo 18. septembra pa od 10. do 12. ure dop. v vodstveni pisarni v Vegovi ulici.

Učni predmeti:

Splošna glasbena teorija, petje (dekliški, deški in dijaški moški zbor.) pouk je brezplačen

Harmonija, kontrapunkt, solopetje, glasovir, gosli, cello.

Učnine se plača za pouk v dveh tedenskih urah od predmeta 1 gld. 50 novč. na mesec.

Vpisnine se plača za vsacega gojenca 1 gld. Stariši gojenca morajo biti društveniki »Glasbene Matice«; če niso društveniki, plačajo pri vpisu 2 gl. letne društvenine.

Odbor.

Slovenske gospodinje, pozor!

Zahtevajte povsod in kupujte vedno le kavo družbe sv. Cirila in Metoda. S tem koristite najbolj samim sebi, ker ta izdelek je najboljši od vseh poznanih cikorij; ob enem pa podpirate tudi našo šolsko družbo sv. Cirila in Metoda, kajti čisti dobiček od razprodaje tega blaga dobi omenjena družba.

Mal položi dar — domu na altar!

Pozor!

Uradniki, učitelji, trgovci in občinski tajniki in splo

vse inteligentne osebe, stanujoče v Dalmaciji, Bosni, Hercegovini, ter povsod drugod izven avstro-ogerske monarhije (v Turčiji, Afriki, Aziji, Avstraliji, Ameriki in vseh evropskih državah), koje imajo upliv in mnogo znanstva, morejo lahko zaslužiti vsaki mesec lepo svoto novecev.

Pisma in ponudbe naj se pošiljajo na

novčni zavod

(Chiffra „K. F. 41“)

Trst (Trieste) (Caffè Specchi).

Pomada Phönix.

Odklikovana na razstavi za zdravjenje in potrebo bolnikov v Stuttgart-u l. 1890., priznana od zdravnikov in v tisoči zaljubljenih plemen.

Jedino obstoječe, rečno in neškodljivo sredstvo, za dosego lepih lasi pri damah in gospodinjah, odstranjuje takoj izpadanje las in prhljaj; ter vzgaja pri jako mladih gospodinjah močne brke.

Garantira se za vspeh in neškodljivost. Lonček 80 novč., po pošti ali povzetju 90 novč.

Heppe K., Dunaj, I. Wipplingerstrasse 14

Le 50 novč. za 2 žrebanji

Predzadnji teden!

Glavni dobitek 1krat 100.000 Kron in 2krat 25.000 Kron

v gotovini z odbitkom 20%

Srečke jubilejne razstave
po 50 novč.

Žrebanje: 15. septembra 1898.

Žrebanje: 22. oktobra 1898.

Priporočajo: Josip Bolaffio, Mandl & Com., Girolamo Mompurgo, Marco Nigris, Josip Zoldan, Aleksander Levi, Il Mercurio Triestino, Ignacij Neumann, Henrik Schiffmann, sinovi O. Zucullin.

Carl Greinitz Neffen,

Na Corsu št. 33.

podružnica Trst.

Piazza della Legna 2.

Železo in razno železno blago na drobno in na debelo.

Priporočajo svojo dobro sortirano zalogo

predmetov za stavbarstvo,

traverze, zaklepe, železo za kovače in facon, stare železnične šine, držaje in ograje, vodnjake, pumpe, železne cevi in take iz vlitnega železa,

vse tehnične predmete, popolne naprave kopelji in stranišč, peči in štedilna ognjišča,

kuhinjsko, namizno in hišno opravo, železne mēble in pred ognjem varne blagajne, nagrobne križe in obgrobnje ograje, orodja za vsako obrt.

„THE GRESHAM“

angleško zavarovalno društvo na življenje v Londonu.

Aktiva društva do 31. decembra 1897. Kron 159.997.579—

Letno vplačilo premij in obresti do 31. decembra 1897. » 28.823.375—

Izplačana zavarovalnina in obresti od obstanka društva (1848.) » 343.860.067—

V letu 1897. izdanih 7468 polie za glavnicu od » 67.331.351-91

Prospekti, ceniki in v obče vse druge informacije dopošljejo se vsakemu na pismeno vprašanje od niže imenovanega zastopstva, katero dopisuje v vseh jezikih.

Glavno zastopstvo v Trstu.

Via del Teatro št. 1, „Tergesteo“ Scala IV.

Iščejo se dobri agentje, zastopniki in potovalci.